

PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 157/25

2025 m. gruodžio 18 d., Liuksemburgas

Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-448/23 | Komisija / Lenkija (Teisingumo Teismo jurisprudencijos kontrolė „ultra vires“ – Sąjungos teisės viršenybė)

Teisinės valstybės principas: Lenkijos Konstitucinis Teismas pažeidė kelis pagrindinius Sąjungos teisės principus, nepaisydamas Teisingumo Teismo jurisprudencijos

Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad Lenkijos Konstitucinis Teismas nėra nepriklausomas ir nešališkas teismas, nes padaryta didelių pažeidimų skiriant tris jo teisėjus ir pirmininkę.

Dviejuose sprendimuose Lenkijos Konstitucinis Teismas pripažino, kad tam tikros Sutarčių nuostatos, kaip jas yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, prieštarauja šios šalies Konstitucijai, o Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl teisės į veiksmingą teisminę gynybą¹ aiškiai kvalifikavo kaip viršijančią jam suteiktus įgaliojimus (*ultra vires*). Manydama, kad šiais sprendimais pažeidžiami keli pagrindiniai Sąjungos teisės principai, įskaitant jos viršenybę, Europos Komisija Teisingumo Teisme pareiškė Lenkijai ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo. Teisingumo Teismas patenkino ieškinį ir nusprendė, kad Lenkija neįvykdė įsipareigojimų, nes šios šalies Konstitucinis Teismas pažeidė veiksmingos teisminės gynybos principą ir nepaisė Sąjungos teisės viršenybės, autonomijos, veiksmingumo ir vienodo taikymo, taip pat Teisingumo Teismo sprendimų privalomosios galios. Teisingumo Teismas taip pat patenkino Komisijos ieškinį, kiek jis pareikštas dėl didelių pažeidimų skiriant tris Lenkijos Konstitucinio Teismo teisėjus ir pirmininkę, dėl kurių paneigiamas šio Konstitucinio Teismo, kaip Sąjungos teisėje apibrėžto pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo, statusas.

Dviejuose 2021 m. liepos 14 d. ir spalio 7 d. sprendimuose Lenkijos Konstitucinis Teismas pripažino tam tikras Sutarčių nuostatas, kaip jas yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, nesuderinamomis su šios šalies Konstitucija. Šie sprendimai buvo priimti esant Teisingumo Teismo suformuotai jurisprudencijai dėl Lenkijos teismų nepriklausomumo.

Šiuose abiejuose sprendimuose iš esmės konstatuota, kad nacionaliniai teismai neturi jiems Teisingumo Teismo pripažintos jurisdikcijos tikrinti teisėjų skyrimo procedūrų, įskaitant Lenkijos Nacionalinės teismų tarybos (toliau – NTT) nutarimus, teisėtumą ir spręsti dėl šių procedūrų trūkumų². Be to, jais nepripažintos Teisingumo Teismo taikytos laikinosios apsaugos priemonės, susijusios su Lenkijos teismų organizavimu ir jurisdikcija, taip pat procesų šiuose teismuose³.

Manydama, kad Lenkijos Konstitucinio Teismo sprendimais pažeidžiami veiksmingos teisminės gynybos, Sąjungos teisės autonomijos, viršenybės, veiksmingumo ir vienodo taikymo principai, taip pat Teisingumo Teismo jurisprudencijos privalomosios galios principas, Europos Komisija⁴ Teisingumo Teisme pareiškė Lenkijai ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

Ieškinyje Komisija taip pat teigė, kad padaryta pažeidimų skiriant tris Lenkijos Konstitucinio Teismo teisėjus⁵ ir pirmininkę⁶. Ji tvirtino, kad šis teismas nėra pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas.

Savo sprendime **Teisingumo Teismas visiškai patenkinio Komisijos ieškinį ir konstatavo, kad Lenkija neįvykdė įsipareigojimų.**

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad veiksmingos teisminės gynybos principui prieštarauja 2021 m. spalio 7 d. Lenkijos Konstitucinio Teismo sprendimas, nes juo, nepaisant Teisingumo Teismo jurisprudencijos, atsisakyta pripažinti nacionalinių teismų jurisdikciją tikrinti teisėjų paskyrimo procedūrų, įskaitant NTT nutarimus, kuriais kandidatai siūlomi į šias pareigas, teisėtumą ir spręsti dėl šių procedūrų trūkumų. Šį principą Lenkijos Konstitucinis Teismas pažeidė ir 2021 m. liepos 14 d. sprendimu, nes atsisakė pripažinti Teisingumo Teismo taikytų laikinųjų apsaugos priemonių, susijusių su Lenkijos teismų organizavimu ir jurisdikcija, taip pat procesu šiuose teismuose, privalomąją galią.

Ginčijamais sprendimais taip pat paneigiami pagrindiniai Sąjungos teisės sistemos ypatumai, nes atsisakyta vadovautis Sąjungos teisės autonomijos, viršenybės, veiksmingumo ir vienodo taikymo principais, taip pat Teisingumo Teismo jurisprudencijos privalomosios galios principu, trukdant Lenkijos valdžios institucijoms taikyti Sąjungos pirminės teisės normas.

Teisingumo Teismas priminė, kad **Lenkija negali remtis savo konstituciniu savitumu**, siekdama išvengti ESS 2 straipsnyje įtvirtintų bendrų vertybių, pavyzdžiui, teisinės valstybės, veiksmingos teisminės gynybos ir teismų nepriklausomumo, laikymosi. Šios vertybės yra pačios Sąjungos, prie kurios Lenkija laisvai prisijungė, tapatybės pagrindas. **Įstojus į Sąjungą, tokios vertybės tampa teisiškai privalomais įpareigojimais, kurių valstybės narės negali nevykdyti.**

Be to, **nacionaliniai teismai negali vienašališkai nustatyti Sąjungai suteiktos kompetencijos apimties ir ribų.** Šie klausimai neišvengiamai susiję su Sąjungos teisės aiškinimu ir pagal Sutartimis nustatytą Sąjungos teismų sistemą priklauso tik Sąjungos teismams. Visų pirma pagal Sąjungos teisės sistemos autonomijos ir veiksmingumo principus draudžiama bet kokia Teisingumo Teismo sprendimų, priimtų jam vykdant išimtinę jurisdikciją pateikti galutinį privalomą Sąjungos teisės išaiškinimą ir tikrinti Sąjungos aktų teisėtumą, išorės kontrolė. Galimos nacionalinių teismų abejonės dėl Sąjungos kompetencijos apimties arba Sąjungos teisės akto galiojimo dėl to, kad jis nepatenka į Sąjungos kompetencijos sritį, arba dėl to, kad juo pažeidžiamas Sąjungos reikalavimas gerbti valstybių narių nacionalinį savitumą⁷, gali būti išsklaidytos tik palaikant dialogą su Teisingumo Teismu per prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą. Taip yra net ir tada, kai šių abejonių kyla dėl Teisingumo Teismo pateikto Sąjungos teisės išaiškinimo.

Galiausiai Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad 2015 m. gruodžio mėn. skiriant tris Lenkijos Konstitucinio Teismo teisėjus, o 2016 m. gruodžio mėn. – jo pirmininkę, buvo pažeistos Lenkijos pagrindinės skyrimo procedūrų taisyklės. Dėl šios priežasties **Lenkijos Konstitucinis Teismas neatitinka Sąjungos teisėje nustatytų pagal įstatymą įsteigto nepriklausomo ir nešališko teismo reikalavimų.**

PRIMINIMAS: Ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo valstybei narei, kuri neįvykdė iš Sąjungos teisės kylančių įsipareigojimų, gali pareikšti Komisija arba kita valstybė narė. Teisingumo Teismui konstatavus, kad įsipareigojimai neįvykdyti, atitinkama valstybė narė privalo nedelsdama įvykdyti jo sprendimą.

Jeigu Komisija mano, kad valstybė narė neįvykdė to sprendimo, ji gali pareikšti naują ieškinį dėl piniginių sankcijų taikymo. Tačiau, jei Komisijai nepranešama apie direktyvą į nacionalinę teisę perkeliančias nuostatas, jos siūlymu Teisingumo Teismas gali paskirti piniginę sankciją jau pirmajame savo sprendime dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas ir jo santrauka](#), jeigu rengiama, nuo paskelbimo dienos prieinami CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Stefaan van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170.

Sprendimo paskelbimo posėdžio vaizdai prieinami „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.

¹ Įtvirtintos ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje.

² 2021 m. kovo 2 d. Teisingumo Teismo sprendimas *A.B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Skundas)*, [C-824/18](#) (žr. pranešimą spaudai Nr. [31/21](#)), ir 2021 m. spalio 6 d. Sprendimas *W. Ž. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, [C-487/19](#) (žr. pranešimą spaudai Nr. [173/21](#)).

³ 2020 m. balandžio 8 d. Teisingumo Teismo nutartimi *Komisija / Lenkija (Teisėjų drausmės tvarka)*, [C-791/19 R](#) (žr. pranešimą spaudai Nr. [47/20](#)), Lenkija buvo įpareigota sustabdyti nuostatų, kuriomis Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijai suteikiama jurisdikcija nagrinėti teisėjų drausmės bylas, taikymą. Šia priemone siekta užtikrinti teisę į veiksmingą teisminę gynybą, nes buvo kilusių abejonių dėl Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumo ir nešališkumo.

⁴ Žr. Komisijos [pranešimą spaudai](#).

⁵ 2015 m. gruodžio mėn. aštuntosios kadencijos Seimas išrinko tris asmenis vietoj teisėjų, kurių įgaliojimai baigėsi, nors 2015 m. spalio mėn. septintosios kadencijos Seimas jau buvo išrinkęs tris kitus teisėjus į tas pačias pareigas. 2015 m. gruodžio 3 ir 9 d. sprendimuose Lenkijos Konstitucinis Teismas konstatavo, kad trijų teisėjų rinkimai aštuntosios kadencijos Seime prieštarauja Konstitucijai. Trijų 2015 m. gruodžio mėn. išrinktų asmenų priesaiką priėmė Lenkijos Prezidentas ir jiems buvo leista eiti pareigas, o 2015 m. spalio mėn. išrinkti teisėjai negalėjo pradėti jų eiti.

⁶ Visuotinis susirinkimas, kuriame skiriami kandidatai į šias pareigas, buvo sušauktas tą pačią dieną, kai turėjo įvykti, ir jame dalyvavo ne visi Konstitucinio Teismo teisėjai (vieno teisėjo nebuvo). Iš keturiolikos dalyvavusių teisėjų aštuoni atsisakė balsuoti ir reikalavo atidėti balsavimą, kad galėtų dalyvauti penkioliktasis teisėjas. Kandidatė į pirmininko pareigas, vėliau paskirta Lenkijos Prezidento, buvo išrinkta penkiems dalyviams balsavus už, įskaitant trijų teisėjų, kurių paskyrimas jau buvo užginčytas, balsus. Kandidatų, kurių nepalaikė teisėjų dauguma, pateikimas buvo pripažintas prieštaraujančiu Lenkijos Konstitucijai.

⁷ Pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį.